

»SOSU-uddannelsen vil også være der om 25 år«

Social- og sundhedsuddannelsen kan i år fejre sit 25 års jubilæum.

Selvom modstanden var stor i begyndelsen, har uddannelsen givet en faglig opgradering. Det mener både FOA Social- og Sundhedsafdelingen og Joan Jessen, der sad med i en af følgegrupperne bag uddannelsen, og som siden marts 1992 har været direktør på Social- og Sundhedsskolen Syd i Aabenraa

AF DORTHE KIRKGAARD NIELSEN

Der var modstand fra sygehjælpere, fra hjemmehjælpere, fra plejehjemsledere, fra Ældre Sagen og mange andre. Så fødselaren der fylder 25 år i år – social- og sundhedsuddannelsen med uddannelsen til social- og sundhedshjælper og overbygning til social- og sundhedsassistent – blev absolut ikke født i medvind.

Trods modvinden både før, under og efter uddannelsens start i 1991, mener både FOA Social- og Sundhedsafdelingen og Joan Jessen, direktør på Social- og Sundhedsskolen Syd i Aabenraa, at social- og sundhedsuddannelsen har givet en faglig opgradering af et fag, der handler om pleje, omsorg og bistand til borgere og patienter.

– SOSU-uddannelsen har uden tvivl været med til at højne kvaliteten af pleje og omsorg, og med uddannelsen kom der fokus på den vigtige helhedspleje, siger Joan Jessen, der ud over direktør-

posten siden marts 1992, sad med i en af følgegrupperne bag uddannelsen.

Poul Møller, faglig sekretær i FOA Social- og Sundhedsafdelingen er enig:

– SOSU-uddannelsen har givet en faglig opgradering og skabt nogle dygtige generalister, der har fokus på det hele menneske og som kan arbejde mange steder. I stedet for som før uddannelsen; rigtig mange medarbejdere med meget lidt uddannelse og nogle meget specialiserede faggrupper, siger han.

NØDVENDIGT

Social- og sundhedsuddannelserne – først i 2008 blev det ændret til uddannelsen – blev oprettet i 1991 for at erstatte de tidligere uddannelser til sygehjælper, beskæftigelsesvejleder, plejehjemsassistent, plejer og hjemmehjælper.

Ifølge Joan Jessen, der på det tidspunkt sad som pædagogisk vicerektor på Sygeplejerskeskolen i Sønderborg og derfor var med til at give input til den nye reform, var

den nye uddannelse nødvendig af flere grunde.

Dels ændrede social- og sundhedssektoren sig. Flere ældre blev i eget hjem – i stedet for at komme på plejehjem, der var vækst i behandlingsbehovet og der skete en stigende specialisering på hospitalerne.

Samtidig var de daværende faggrupper meget specialiserede, og fra politisk side ønskede man at nedbringe antal faggrupper, som varetog opgaver inden for bistand, pleje og omsorg i det nære miljø omkring borger og patient.

– Man ønskede mere helhed i plejen. For specielt i 1980'erne udviklede borgernes hjem sig til en banegård med mange specialiserede faggrupper, der hver især kunne nogle få ting. Så man ville uddanne nogle med en bredere uddannelse. Generalister, der kunne langt mere og som nemmere kunne arbejde på tværs af sektorer – både i primær sektor, i psykiatri og på hospitaler, fortæller Joan Jessen.

– Samtidig handlede det også om en faglig opgradering. For langt den største faggruppe i slutningen af 80'erne var hjemmehjælpere, som på daværende tidspunkt havde et syv ugers grundkursus, inden de kom ud til borgerne, og der var også rigtig mange ufaglærte. Så der var brug for en ny uddannelse, mener Joan Jessen.

I dag er der fortsat ikke-uddannede blandt andet i hjemmeplejen, men langt færre end før social- og sundhedsuddannelsen, og ifølge Poul Møller er det et fokus fra både FOA og kommunerne at få reduceret antal ikke-uddannede.

SVÆR START

Social- og sundhedsuddannelserne så dagens lys den 1. januar 1991, men alt efter skole – dengang var der 24 SOSU-skoler – startede de op i månederne efter med det første hold social- og sundhedshjælpere.

I Aabenraa, eller rettere Sønderborg, lød startskud- det for det første hold den

1. marts 1991, og da eleverne var færdige et år efter, den 1. marts 1992, fulgte så det første hold social- og sundhedsassistenter. Dengang tog overbygningen til social- og sundhedsassistent halvandet år.

I august 1991 startede tillige det første hold indgangsårslever – et forløb med fokus på både børn, unge og gamle.

– Det var svært at løbe social- og sundhedsuddan-

nelserne i gang, for der var stor modstand. Medarbejderne med de eksisterende uddannelser var ikke begejstrede, og det var lige præcis dem, som social- og sundhedshjælperne kom ud til i praktik, fortæller Joan Jessen og fortsætter:

– Modstanden handlede både om tilvænnning og antisympati mod den nye faggruppe, men især om frygt for eget job. For helt fra begyndelsen var det en

Joan Jessen, direktør på Social- og Sundhedsskolen Syd i Aabenraa, har været med i social- og sundhedsuddannelsen helt fra begyndelsen.

uddannelse med løn, så kommunerne måtte blandt andet afskedige hjemmehjælpere for at få plads og råd til de nye elever.

SVÆRDSLAG

I psykiatrien blev de nye faggrupper – i hvert fald i

Sønderjylland – modtaget med kyshånd. På hospitalerne handlede det store sværdslag, ifølge Joan Jessen, om at med uddannelsen til social- og sundhedsassistent kom der pludselig en selvstændig faggruppe med selvstændigt ansvar.

– Det var virkelig grænseoverskridende for mange sygeplejersker, at social- og sundhedsassistenter ikke var hjælpepersoner som for eksempel sygehjælpere, der

RØDDER TILBAGE TIL 2. VERDENSKRIG

Uddannelserne til social- og sundhedshjælper og social- og sundhedsassistent har rødder helt tilbage til husmoderafløsningen, der blev etableret som et beskæftigelsesprojekt under 2. verdenskrig.

En husmoderafløseres opgave var at aflaste syge husmødre i hjemmet med sigte på de hårdest ramte hjem og enlige kvinder med børn. I 1958 blev ordningen med husmoderafløsning udbygget med hjemmehjælpsordningen, da det blev muligt

for kommunerne at tilbyde ældre varig hjemmehjælp finansieret af staten. Hvor der først var et lovkrav og siden en tradition for, at husmoderafløser blev uddannet, så det anderledes ud med hjemmehjælpere.

Først i 1974 med lov om social bistand blev uddannelse af hjemmehjælpere obligatorisk, og først i et cirkulære fra 1984 blev omfanget af uddannelsen fastlagt. Med samme lov forsvandt begrebet husmoderafløser.

25-ÅRS JUBILAREN FEJRES HELE ÅRET

Jubilæet for social- og sundhedsuddannelsen fejres løbende igennem året med en række forskellige arrangementer. Såvel SOPU som SOSU C har allerede fejret jubilæet i april. SOPU ved indvielsen af den nye skole i Skelbækgade og SOCU C ved en reception.

Den store officielle fejring kommer til at foregå i uge 40, hvor både PASS (Fagligt udvalg for den pædagogiske assistentuddannelse og social- og sundhedsuddannelsen), foreningen Danske SOSU-skoler og landets SOSU-skoler fejrer jubilæet ved de regionale mesterskaber af SOSU Skills. I Region Hovedstaden er der først SOSU Skills i uge 43, og derfor fejrer SOPU først jubilæet der.

Danske SOSU-skoler planlægger også en jubilæumsavis, som forventes at udkomme i uge 40.

Hos FOA Social- og Sundhedsafdelingen fejres jubilæet med en storslået "dimissionsfest" den 8. september fra kl. 15.00 til 18.00. Der bliver slået telt op i gården, og der vil være konkurrencer, taler og pølsevogn m.m. Alle medlemmer er velkomne – tag gerne dine kollegaer med.

arbejdede under delegation af sygeplejersker, men i stedet en faggruppe med selvstændigt ansvar, der også havde beføjelser til at give medicin.

– Så fra dag et var der fagkamp på hospitalerne, og helt som i dag var ledelsens indstilling til social- og sundhedsassistenter den afgørende faktor, mener Joan Jessen.

EKSPLOSIV VÆKST

Det var en svær start, men siden er elever strømmet til SOSU-skolerne. Ifølge Joan Jessen hjulpet på vej af blandt andet større anerkendelse af uddannelserne, opkolingsuddannelser til de eksisterende faggrupper fra 1994. Den pædagogiske grunduddannelse i 1996, hele AMU-systemet, et socialdemokratisk arbejdsmarkeds-politisk fokus i slutningen af 1990'erne for at få flere kvinder fuldt ud på arbejdsmarkedet og sidst i 2008-2011 en øget dimensionering til skolerne.

På hendes egen skole var der i starten omkring 175 årselever, sidste år havde skolen 725 årselever. Og ved skolens start i 1991 var der 16 ansatte, i dag er der 125.

MANGE ÆNDRINGER

Selve uddannelserne til social- og sundhedshjælper og social- og sundhedsassistent er ændret løbende,

siden lov om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser blev vedtaget i 1990 og trådte i kraft den 1. januar 1991.

Den første store ændring skete med loven i 2001, gældende fra den 1. januar 2002. Her blev det 1-årige forberedelsesforløb for unge erstattet af et kortere grundforløb, og de almene frivillige fag blev ændret til obligatoriske grundfag i dansk, engelsk og naturfag. Samtidig blev begge uddannelser forlænget med to måneder.

Næste store ændring kom med ophævelsen af loven om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser i 2007, hvor social- og sundhedsuddannelsen pr. 1. januar 2008 i stedet blev en del af erhvervsuddannelserne og erhvervsuddannelsesloven. Samme år kom der autorisation for social- og sundhedsassistenter.

I 2013 blev indholdet i social- og sundhedsuddannelsen revideret på grund af den ændrede sygehusplan, som medførte opgaveglidning fra hospitaler til kommuner, og i 2015 trådte den store erhvervsuddannelsesreform i kraft med fokus på at øge kvaliteten generelt i alle erhvervsuddannelser og få flere til at vælge en erhvervsuddannelse.

På social- og sundhedsuddannelsen blev det muligt at tage fagspecifikke fag på

flere niveauer – blandt andet et talentspor. Og fra august 2016 kan man også tage sin social- og sundhedsuddannelse på sluttrinnet kombineret med en studentereksamen – den såkaldte EUX. Der blev indført obligatorisk farmakologiprøve for social- og sundhedsassistenter, der stilles krav til uddannelserne om at bringe mere praksis ind i undervisningen, og der blev indført karakterkrav for at komme ind på uddannelsen.

Lige nu arbejdes der på endnu en revision af social- og sundhedsuddannelsen.

MERE RESPEKT

Social- og Sundhedsuddannelsen, som de nu 16 danske SOSU-skoler – og en skole på Færøerne tilbyder, har været i evig forandring. Netop evnen til at tilpasse sig samfundets ændringer, mener Joan Jessen er en af grundene til, at social- og sundhedsuddannelsen vil bestå et godt stykke ud i fremtiden.

– Social- og sundhedsuddannelsen vil også være der om 25 år. Nok endnu mere højteknologisk end i dag, og det vil være en uddannelse, der står endnu mere respekt om og nogle faggrupper, der vil være høj faglig respekt om, fordi de tager sig af samfundets svageste, mener Joan Jessen, direktør på Social- og Sundhedsskolen Syd i Aabenraa.

To selvstændige uddannelser på vej

 Hvis alt går efter planen, vil social- og sundhedsuddannelsen i starten af 2017 bestå af to selvstændige uddannelser: En uddannelse til social- og sundhedshjælper og en til social- og sundhedsassistent. Og ikke som i dag, hvor alle først bliver uddannet social- og sundhedshjælper (Trin 1) og siden bygger oven på med en uddannelse til social- og sundhedsassistent (Trin 2).

– Fremadrettet bliver det to selvstændige uddannelser, hvor social- og sundhedshjælper bliver uddannet efter

serviceloven, og social- og sundhedsassistenterne efter sundhedsloven, fortæller Poul Møller, faglig sekretær hos FOA Social- og Sundhedsafdelingen.

Ønsket om to separate uddannelser kommer fra Kommunernes Landsforening og Danske Regioner, der mener, at den ændrede opgavefordeling mellem hospitaler og kommuner plus det stigende antal ældre med stadigt flere kroniske lidelser og livsstilssygdomme har ændret kravene til medarbejderne.

Tidligere var der et stort overlap

mellem de opgaver, social- og sundhedshjælper og social- og sundhedsassistenter udførte. I dag er arbejdsopgaverne vidt forskellige, og derfor er det nødvendigt med to selvstændige uddannelser, mener de.

FOA er enige, fordi det kan styrke de faglige profiler og den faglige identitet på begge uddannelser.

Længden af uddannelserne bliver der ikke pillet så meget ved. Inklusiv grundforløb skal det fortsat tage maksimalt to år og to måneder at blive social- og sundhedshjælper og maksimalt tre år og 10 måneder at blive social- og sundhedsassistent. Dertil kommer, at det forventes, at man bibeholder social- og sundhedsassistenternes praktik inden for psykiatri, hospital og i kommunerne.

HØRING I AUGUST

Status på revisionen af uddannelserne er, at den 18. marts blev FOA, Kommunernes Landsforening og Danske Regioner enige om, hvordan social- og sundhedsuddannelserne skal se ud fremadrettet. Og de sendte forslag til de nye bekendtgørelser til Undervisningsministeriet.

Pt. udarbejdes uddannelsesordninger, der indeholder beskrivelser af fag, faglige mål og praktikmål, og når uddannelsesordningerne er godkendt af PASS (Fagligt udvalg for den pædagogiske assistentuddannelse og social- og sundhedsuddannelsen) vil de blive sendt i høring hos SOSU-skolerne i august.

Holder tidsplanen, træder de to reviderede uddannelser i kraft i starten af 2017.

Flere af landets SOSU-skoler er gået sammen om at få tegnet denne tegning til brug for arrangementer i forbindelse med 25 års jubilæet for SOSU-uddannelsen.

Birgit Skog, social- og sundhedsassistent og uddannelsesansvarlig i hjemmeplejen – lokalområde Vanløse/Brønshøj-Husum.

»Det var op ad bakke«

Det var en hård start med store udfordringer at være blandt de første elever. Birgit Skog, uddannelsesansvarlig i hjemmeplejen – lokalområde Vanløse/Brønshøj-Husum, var med på det første hold social- og sundhedshjælpere og det første hold social- og sundhedsassistenter i Københavns Kommune

AF DORTHE KIRKGAARD NIELSEN
FOTO: MARK KNUDSEN/MONSUM

– Ingen vidste, hvem vi var, eller hvad vi kunne bruges til.

Birgit Skog, social- og sundhedsassistent og uddannelsesansvarlig i hjemmeplejen – lokalområde Vanløse/Brønshøj-Husum tænker tilbage på skole- og praktiktiden, da hun var med på det første hold social- og sundhedshjælpere i Københavns

Kommune fra april 1991.

– Underviserne på Social- og Sundhedsskolen på Østerbro, hvor vi gik i starten, var glade og ville gerne uddannelsen, men vi havde for eksempel ikke vores egne bøger, men brugte lidt gamle bøger fra uddannelserne til sygehjælper og sygeplejerske, fortæller Birgit Skog og fortsætter:

– Og når vi kom i praktik, havde vi sygehjælpere som vejledere, som tydeligt mente, at de ikke kunne bruge sådan nogle generalister som

os til noget, og hvorfor man ikke bare beholdt de uddannede faggrupper af sygehjælpere, hjemmehjælpere mv. Så det var op ad bakke.

– Man var bange for, at vi ville skubbe dem ud fra arbejdspladserne, så selvfølgelig var de ikke glade for os, siger Birgit Skog.

Trods udfordringerne holdt hun ved og gik direkte videre til social- og sundhedsassistentuddannelsen, og på det første hold social- og sundhedsassistenter blev

modgangen ikke mindre.

– Det blev faktisk endnu værre, for der var jo ikke andre social- og sundhedsassistenter, når man kom i praktik. Der var de faggrupper, hvor man havde lukket uddannelserne, og sygeplejersker. Så de vidste heller ikke rigtig, hvad de kunne bruge os til, så man måtte selv kæmpe for sin plads og være nysgerrig for at lære, fortæller Birgit Skog.

EN ØJENÅBNER

At Birgit Skog startede på

det første hold social- og sundhedshjælpere var lidt et tilfælde. Hun er oprindeligt fra Tyskland, men flyttede til Danmark, fordi hun blev dansk gift. I Tyskland var hun uddannet apoteksassistent, men uddannelsen kunne ikke bruges i Danmark, og så foreslog Birgit Skogs mands mormor, at hun kunne blive hjemmehjælper.

- Hun var nemlig gammeldags hjemmehjælper, men det fandt jeg så ud af, at det kunne man ikke blive længere, men man kunne i stedet blive social- og sundhedshjælper, og jeg sprang til, forklarer Birgit Skog.

- Trods modstanden mod den nye uddannelse fra mange fronter var det virkelig en øjenåbner for mig. Jeg lærte så meget om dansk kultur og danske ældre, og jeg blev nysgerrig på sygepleje og ville vide mere, og derfor fortsatte jeg på social- og sundheds-

assistentuddannelsen, fortæller Birgit Skog.

Et valg hun aldrig har fortrudt og som har bragt hende vidt omkring. Hun har arbejdet på forskellige hospitalsafdelinger, på plejehjem, været udekørende i hjemmeplejen, været pædagogisk assistent, koordinerende vejleder i studieunit og uddannelsesansvarlig i Hjemmeplejen Østerbro.

Jobbet som uddannelsesansvarlig i hjemmeplejen - lokalområde Vanløse/Brønshøj-Husum startede hun først på pr. 1. maj, fordi hun savnede praksis. De seneste to år har hun nemlig været underviser på SOPU i København, hvor hun underviste elever på social- og sundhedshjælperuddannelsen primært inden for pleje og dokumentation, herunder anatomi, fysiologi, sygdomslære, rehabilitering og praksis. Et job, hvor hun blandt andet brændte for at være med til at udvikle den

faglige stolthed hos eleverne.

HELHEDSPLEJE

Set med hendes øjne har social- og sundhedsuddannelserne været en faglig opgradering af området, og det har skabt fokus på helhedspleje.

- Før uddannelserne var der rigtig mange ufaglærte, og selvom ufaglærte også kan gøre et godt stykke arbejde, så giver det noget, at man har en faglig viden, så man ved, hvorfor man gør, som man gør, mener Birgit Skog.

- Samtidig har social- og sundhedsuddannelserne gjort, at man tænker bredere, fordi de helt fra begyndelsen har haft fokus på det hele menneske. På helhedspleje. Sygehjælpere havde et mere snævert fokus på sygdom og det syge menneske. Vi har fra begyndelsen haft et holistisk menneskesyn, hvor vi kigger på det raske menneske, der er blevet sygt eller gammelt.

Igennem årene mener hun, at kravene til både social- og sundhedshjælpere og social- og sundhedsassistenter er skærpet, og begge grupper lærer mere, end da hun selv blev uddannet.

- Til gengæld mener jeg, at vi ville jobbet mere, end mange elever har villet i en del år. Uddannelserne har i en årrække både haft lav status og er generelt blevet set som sådan en skraldespandsuddannelse. Noget alle kunne blive. Men både social- og sundhedshjælpere og assistenter har i dag et stort ansvar og skal have en stor viden, og der bliver stillet højere krav til ansøgerne, og det er godt. For alle har absolut ikke de rette egenskaber til at blive social- og sundhedshjælper og social- og sundhedsassistent.

- Det er vigtige og ansvarsfulde hverv, som begge grupper skal være meget fagstolte over at udføre, slutter Birgit Skog.

JUBILÆUMSBOG: "ÆLDREPLEJEN GENNEM TO GENERATIONER"

Med FOA som sparringspartner udgav forlaget Munksgaard den 8. marts bogen "Ældreplejen gennem to generationer" i anledning af 25-års jubilæet for social- og sundhedsuddannelsen.

I bogen fortælles historien om ældreplejen i Danmark ved hjælp af 11 nuværende og tidligere ansattes fortællinger om deres eget liv og arbejde fra 1960'erne og frem til 2016.

Derudover indeholder bogen et 14 siders langt kapitel om de første 25 år med social- og sundhedsuddannelsen, skrevet af Lotte Meilstrup, uddannelseskonsulent hos FOA.

Bogen har forord af Karen Stæhr, formand for FOA social- og

sundhedssektor, og hun skriver blandt andet:

"Det er mit håb, at bogen bidrager med inspiration og diskussion ude på landets plejehjem og i hjemmeplejeordningerne. At I, der læser bogen, giver jeres eget arbejdsliv en tanke og tænker over, hvor stolte I kan være af den hjælp, I yder til dem, der har et plejeb behov."

"Ligeså er det mit håb, at bogens fortællinger bringes ind i undervisningen på skolerne, da den rummer en unik samling af cases, som de kommende sundhedspersoner kan reflektere over og tage ved lære af."

Bogen er på 176 sider og kan købes for 150 kroner hos FOA Social- og Sundhedsafdelingen.